

Zakrzepowe zapalenie żył powierzchownych

MAGDALENA KOCZAJ-BREMER, MACIEJ KOSTRUBIEC

WSTĘP

Zakrzepowe zapalenie żył powierzchownych (ZZŻP) jest procesem zapalnym współwystępującym ze zmianami zakrzepowymi o różnym stopniu zaawansowania, toczącym się w żyłach zlokalizowanych nadpowięziowo. ZZŻP może wystąpić w różnych miejscach, ale najczęściej obejmuje żyły kończyn dolnych i w większości przypadków zmienione żyłakowato naczynia (varico-thrombophlebitis). Znacznie rzadziej schorzenie to obejmuje żyły nieposzerzone, o pierwotnie niezmienionej ścianie. Z tego względu ZZŻP często dotyczy osób z przewlekłą niewydolnością żylną. Istotnym czynnikiem ryzyka wystąpienia ZZŻP jest cewnikowanie naczyń kończyn i wlew przez wkłucia dożylnie płynów i środków leczniczych, co wiąże się z urazem mechanicznym i chemicznym.

PATOGENEZA

Podobnie jak w układzie żył głębokich, tak i w układzie powierzchownym tworzeniu się zakrzepicy sprzyja triada Virchowa: zmieniona ściana żyły, zwolnienie przepływu w danym odcinku naczynia oraz zaburzenia krzepnięcia krwi. Z tego względu ZZŻP w 90% obejmuje żyłakowato zmienione naczynia kończyn dolnych (poszerzone >3 mm podczas pomiaru w pozycji stojącej), zlokalizowane w dorzeczu żyły odpiszczelowej i odstrzałkowej. Zastój krwi w żyłaku w połączeniu ze zmianami w ścianie żyłnej sprzyja powstawaniu zakrzepicy i wtórnie do niej stanu zapalnego, często rozprzestrzeniającego się na sąsiednie tkanki. Zmiany zapalno-zakrzepowe żyłakowato poszerzonych odcinków naczyń i żył niezmienionych mogą występować samoistnie, ale najczęściej wiążą się z dodatkowymi czynnikami usposabiającymi, takimi jak okres pooperacyjny, unieruchomienie, odwodnienie, ciąża i połów, terapia estrogenami, wysoka temperatura, ukąszenia bądź użądlenia owadów, niezamierzone podanie leków lub substancji chemicznych poza naczynie, np. podczas skleroterapii, oraz otyłość.

POSTACIE ZZŻP

Jatrogenne ZZŻP

Jatrogenne ZZŻP jest bezpośrednio związane z urazem mechanicznym lub chemicznym żyły powierzchownej podczas cewnikowania i przetaczania substancji hiperosmolarnych oraz leków. Podobny mechanizm występuje w przypadku dożylnego wstrzykiwania narkotyków. Na podstawie badań ustalono, że u 25–35% hospitalizowanych pacjentów z założonymi cewnikami do żył powierzchownych obserwowano ZZŻP, zmiany zapalne stwierdzano najczęściej po 72 godz. od założenia wkłucia dożylnego. W 2% przypadków ZZŻP było zapaleniem ropnym, z czego w 50% przypadków pojawiała się ropna wydzielina w miejscu wkłucia. Zazwyczaj ropne zmiany zapalne żył powodują bakterie